

Latvijas Universitātes
FILOZOFIJAS UN
SOCIOLOĢIJAS
INSTITŪTS

LATVIJAS
UNIVERSITĀTE
ANNO 1919

IEGULDĪJUMS TAVĀ NĀKOTNĒ

Dati iegūti LU Filozofijas un Socioloģijas institūtā ESF projekta "Latvijas emigrantu kopienas: nacionālā identitāte, transnacionālās attiecības un diasporas politika" Nr. 2013/0055/1DP/1.1.1.2.0/13/APIA/VIAA/040 ietvaros.

Latvijas Universitātes
Diasporas un migrācijas
pētījumu centrs

LATVIJAS
UNIVERSITĀTE
ANNO 1919

Ārlietu ministrija

Latvijas diasporas pieredze saskarsmē ar valsts institūcijām un darba devējiem ārpus Latvijas

Rīga, 2016

Inta Mieriņa

LU DMPC direktore, Pētījuma „Latvijas emigrantu kopienas: nacionālā identitāte, transnacionālās attiecības un diasporas politika” zinātniskā vadītāja

Ievads

Dažādi pētījumi cenšas izvērtēt minoritāšu un imigrantu iekļaušanās mītnes zemes sabiedrībā veiksmīgumu, tostarp saskaršanos ar diskrimināciju no mītnes zemes iedzīvotāju, darba devēju un institūciju puses (piem., Huddleston et al. 2013; Bilgili 2015; Bijl, R. & Verweij 2012; Mügge & Haar 2016; Koopmans 2010; Kraler & Reichel 2010; OECD 2015; PROMINSTAT 2010), taču informācija parasti ir nepilnīga vai pārāk vispārīga, neļaujot nodalīt, piemēram, atšķirīgu imigrantu grupu pieredzi vai pieredzi ar konkrētām institūcijām. Atsevišķi ziņojumi pievērsušies Austrumeiropas imigrantu integrācijai (Johns 2013; Gilmartin & Migge 2015; Shubin & Dickey 2013; Söhn 2013; Spreckelsen & Seeleib-Kaiser 2016), taču tie parasti pievēršas imigrantu integrācijai darba tirgū, atstājot ēnā institūciju un darba devēju lomu. Informācija par Latvijas diasporas pieredzi saskarsmē ar valsts iestādēm un diskriminācijas pieredzi mītnes zemes darba tirgū līdz šim nebija apkopota.

Ar Eiropas Sociālā Fonda atbalstu 2014-2015. gada realizētā projekta „Latvijas emigrantu kopienas: nacionālā identitāte, transnacionālās attiecības un diasporas politika” ietvaros tika aptaujāti 14 068 ārpus Latvijas dzīvojošie Latvijas valstspiederīgie un latviešu izcelsmes personas. Aptaujā tika uzdoti arī jautājumi par diasporas pārstāvju pieredzi ar dažādām mītnes zemes valsts un pašvaldību institūcijām, diskrimināciju darba vietā un sabiedrības attieksmi. Pateicoties lielajam respondentu skaitam un unikālajai metodoloģijai¹, šī aptauja sniedz šobrīd visprecīzāko pieejamo informāciju par to, kā jaunajā mītnes zemē jūtas tie, kuri izceļojuši no Latvijas. Jautājumi par pieredzi saskarsmē ar mītnes zemes institūcijām tika uzdoti tiem, kuri ir izbraukuši no Latvijas 1991.gadā vai vēlāk jeb t.s. „jaunās diasporas” pārstāvjiem.

Galvenais uzsvars šajā ziņojumā ir uz diasporas pieredzi ar dažādām valsts vai pašvaldību institūcijām, taču ziņojuma noslēgumā sniegts īss ieskaits arī diasporas pieredzē saskarsmē ar darba devējiem ārvalstīs. Jautājumi par institūcijām tika iekļauti anketas beigās un uzdoti tiem, kuri piekrita veltīt vēl 10 minūtes laika atbildēm uz pētījuma jautājumiem. Atbildes uz jautājumiem par pieredzi ar mītnes valsts institūcijām snieguši 4644 Latvijas diasporas pārstāvji, bet uz jautājumiem par pieredzi ar darba devējiem – 5760 respondentu. Analīzē izmantoti statistiski svērti dati (wt_dia_imp) (skat. Goldmanis 2015). Svarīgi ņemt vērā, ka aptauja norisinājās no 2014.gada 4.augusta līdz 31.oktobrim, tātad, raksturo situāciju uz to brīdi.

Pētījuma autori pateicas LU Filozofijas un Socioloģijas institūtam, kura paspārnē Dr.Intas Mieriņas vadībā 2014.-2015.gadā tika veikta aptauja „*Latvijas emigrantu kopienas: nacionālā identitāte, transnacionālās attiecības un diasporas politika*”, profesoram Mihailam

¹ Analīzes gaitā izmantoti uz ārējiem statistikas avotiem (Eurostat, OECD, LR Statistikas Pārvalde u.c.) balstīti statistiskie svāri (wt_dia_imp), kas ļauj vispārināt rezultātus un Latvijas diasporas pārstāvjiem kopumā (sk. Goldmanis 2015; Mieriņa & Koroļeva 2015).

Hazanam, pēc kura ierosinājuma aptaujā tika iekļauts jautājumu bloks par pieredzi saskarsmē ar valsts institūcijām, kā arī visiem cilvēkiem un organizācijām (ELA, PBLA, LVA, LPS, NVA, Latvijas vēstniecībām), draugiem.lv, DELFI, TVNet, Inbox, latviesi.com, latviansonline.com, Anglo-Baltic News un citiem, kas iesaistījās un sniedza palīdzību pētījuma veikšanā, nodrošinot šo datu iegūšanu.

Šis ziņojums sagatavots LU Diasporas un migrācijas pētījuma centra ietvaros ar Latvijas Republikas Ārlietu ministrijas finansiālu atbalstu.

Saturs

Ievads.....	2
Saturs.....	3
Diasporas pieredze ar institūcijām ārvalstīs	4
Diasporas pieredze ar darba devējiem ārvalstīs.....	10
Kopsavilkums un secinājumi.....	17
Literatūras saraksts	19
Pielikumi	20

Diasporas pieredze ar institūcijām ārvalstīs

Aptaujas dati liecina, ka visbiežāk, dzīvojot ārpus Latvijas, Latvijas diasporas pārstāvji saskaras ar iestādi, kas atbild par sociālās apdrošināšanas numuru piešķiršanu, kā arī ar valsts veselības aprūpes iestādēm (1.tabula). Šāda pieredze bijusi aptuveni divām trešdaļām respondentu. Ņemot vērā, ka lielākā daļa Latvijas diasporas pārstāvju strādā, daudzi (54%) ir saskārušies ar nodokļu administrēšanas iestādi. Citas iestādes, ar kurām saskārusies aptuveni trešdaļa respondentu, ir iestādes, kas nodarbojas ar valsts pabalstiem vai sociālo palīdzību, pašvaldības vai pašvaldību dienesti, kā arī izglītības iestādes. Katrs ceturtais ir saskāries ar nodarbinātības dienestu, tikpat – ar policiju. Ar citām mītnes zemes iestādēm (tiesa, darba inspekcija, arodbiedrība) saskāries mazāks skaits cilvēku.

1.tabula. Saskašanās ar dažādām institūcijām mītnes zemē (%)

	Sociālās apdrošināšanas numura piešķiršana	Valsts pabalsti u.c. valsts palīdzība	Nodokļi	Pašvaldība (dažādi pašvaldības dienesti)	Nodarbinātības dienests	Policija	Tiesa	Skolas un bērnu dārzi	Veselības aprūpes iestādes	Darba inspekcija	Arodbiedrība
Kopā	67	39	54	37	26	25	9	34	64	8	10
ASV	63	16	55	22	5	18	16	33	54	8	5
Austrālijā	34	27	50	25	34	31	0	28	57	1	5
Austrijā	87	40	62	68	59	36	15	33	82	16	16
Beļģijā	35	26	32	63	16	24	1	39	63	16	6
Dānijā	80	42	69	51	23	15	3	46	55	7	21
Igaunijā	63	70	58	73	13	26	0	59	68	2	0
Itālijā	35	21	22	45	29	4	4	18	34	3	2
Īrijā	75	62	57	17	35	34	16	52	69	8	13
Francijā	66	49	63	33	25	32	7	25	73	9	2
Kanādā	96	47	88	30	22	19	9	28	89	10	12
Kiprā	79	49	65	21	25	35	0	45	71	10	1
Krievijā	34	16	30	25	13	15	6	37	56	3	5
Lielbritānijā	74	45	51	36	30	25	9	32	65	7	10
Nīderlandē	62	32	52	54	23	27	5	24	48	6	17
Norvēģijā	66	40	77	39	36	46	5	30	56	10	19
Spānijā	89	46	61	59	20	36	13	39	75	24	1
Somijā	93	60	81	26	48	69	0	13	62	23	57
Šveicē	45	40	35	60	29	18	27	26	37	9	8
Vācijā	65	41	62	54	32	20	11	32	69	11	10
Zviedrijā	65	44	51	32	34	15	4	37	59	8	19
Čehijā	41	30	39	57	24	45	1	34	51	0	0
Islandē	48	39	55	26	24	31	0	31	69	2	63
Luksemburgā	37	28	28	81	15	25	0	37	78	0	11

	Sociālās apdrošināšanas numura piešķiršana	Valsts pabalsti u.c. valsts palīdzība	Nodokļi	Pašvaldība (dažādi pašvaldības dienesti)	Nodarbinātības dienests	Polīcija	Tiesa	Skolas un bērnu dārzi	Veselības aprūpes iestādes	Darba inspekcija	Arodbiedrība
<i>Valstu grupas:</i>											
ASV, Kanāda,	69	28	64	25	15	20	11	31	66	8	7
Ziemeļvalstis	70	43	68	38	33	32	4	34	58	10	24
NVS valstis un	31	14	28	31	12	18	7	36	57	6	9
Dienvideiropas	68	38	46	48	25	27	8	31	59	12	2
Rietumeiropas	56	37	48	54	27	27	10	29	58	10	10
Austrumeiropas	49	43	48	63	15	33	6	43	65	2	1
Pārējās valstis	44	29	23	33	11	28	2	33	68	9	12

Viens no būtiskiem aspektiem Latvijas diasporas pārstāvju saskarsmē ar mītnes zemes institūcijām, ir informācijas nodrošinājums, tādēļ noskaidrojām, vai iestāžu rakstiski vai elektroniski sniegtā informācija respondentam saprotamā valodā bija pieejama un pietiekama. Kā liecina atbildes (2.tabula), no mītnes valsts iestādēm, **visretāk pilnīgi pietiekama informācija bijusi tiem, kas saskārušies ar policiju vai tiesu**. Katram sestajam diasporas pārstāvim, saskaroties ar šīm iestādēm, bija drīzāk nepietiekama vai nepietiekama informācija. Tātad, tieši šajās jomās ir būtiski palīdzēt Latvijas izcelsmes emigrantiem, nodrošinot informatīvo un cita veida atbalstu. Dažkārt neskaidrības bijušas arī attiecībā uz valsts pabalstiem un valsts palīdzību (13%), nodokļiem (13%), nodarbinātības dienestu (14%), un veselības aprūpes iestādēm (14%). Tomēr kopumā diasporas pārstāvji nodrošinājumu ar informāciju dažādās mītnes valsts iestādēs vērtē augstu.

2.tabula. Informācijas pietiekamība dažādās iestādēs (%)

	Informācija bija pilnīgi pietiekama	Drīzāk pietiekama	Drīzāk nepietiekama	Informācija bija pilnīgi nepietiekama	Grūti pateikt
Sociālās apdrošināšanas numura piešķiršana	72,0	21,2	4,3	1,1	1,3
Valsts pabalsti u.c. valsts palīdzība	52,0	34,3	9,1	3,7	0,8
Nodokļi	50,6	35,5	10,2	2,5	1,2
Pašvaldība (dažādi pašvaldības dienesti)	54,2	34,2	8,1	2,6	1,0
Nodarbinātības dienests	48,1	36,3	11,8	2,5	1,3
Polīcija	54,2	30,4	9,9	2,8	2,7
Tiesa	43,5	38,3	11,9	5,0	1,3
Skolas un bērnu dārzi	60,9	29,5	7,5	1,7	0,5
Veselības aprūpes iestādes	53,4	32,1	10,6	3,3	0,6
Darba inspekcija	40,7	42,8	9,5	2,8	4,2
Arodbiedrība	53,4	33,1	5,8	3,4	4,2

Aplūkojot informācijas trūkumu dažādās iestādēs valstīs, kurās ir lielāks respondentu skaits (1.tabula pielikumā), jāatzīmē, ka **visbiežāk par nepietiekošu informāciju valsts un pašvaldības iestādēs sūdzas Latvijas diasporas pārstāvji Itālijā, Krievijā un Beļģijā.**

1. Itālijā īpaši nepietiekoša šķitusi informācija, ko sniedza institūcija, kas nodarbojas ar nodokļu administrēšanu (*Agenzia delle Entrate*), taču salīdzinoši neapmierinoša bijusi arī informācija par valsts pabalstiem u.c. valsts palīdzību, kā arī nodarbinātības dienesta, policijas, un izglītības iestāžu sniegtā informācija.
2. Beļģijā salīdzinoši bieži nepietiekoša šķita informācija, ko sniedza institūcijas, kas nodarbojas ar sociālās apdrošināšanas numura piešķiršanu, valsts pabalstiem u.c. valsts palīdzību, nodokļu administrēšanu, kā arī pašvaldību, policijas, nodarbinātības dienestu un izglītības iestāžu sniegtā informācija.
3. Francijā salīdzinoši bieži nepietiekoša šķitusi informācija, ko sniedz institūcijas, kas nodarbojas ar sociālās apdrošināšanas numura piešķiršanu vai valsts pabalstiem u.c. valsts palīdzību.
4. Latvijas diasporas pārstāvjiem Krievijā īpaši nepietiekoša šķitusi informācija, ko sniedza institūcijas, kas nodarbojas ar nodokļu administrēšanu, pašvaldībām, policijas un veselības aprūpes iestādēm.
5. Kiprā, līdzīgi, salīdzinoši neapmierināti diasporas pārstāvji ir ar informāciju, ko sniedz institūcijas, kas nodarbojas ar nodokļu administrēšanu, policija un veselības aprūpes iestādes.
6. Spānijā salīdzinoši bieži nepietiekoša šķitusi informācija, ko sniedz nodarbinātības dienests un policija.
7. Dānijā nepietiekoša šķitusi informācija, ko sniedz nodarbinātības dienests un iestāde, kas nodarbojas ar nodokļu administrēšanu.
8. Čehijā diasporas pārstāvjus neapmierina institūciju, kas nodarbojas ar sociālās apdrošināšanas numura piešķiršanu, sniegtā informācija;
9. ASV - institūcijas, kas nodarbojas ar valsts pabalstiem u.c. valsts palīdzību (*Social Security Administration*) sniegtā informācija;
10. Zviedrijā - pašvaldību (dažādi pašvaldības dienesti) sniegtā informācija;
11. Šveicē - izglītības iestāžu sniegtā informācija.

Situācijas, kad Latvijas diasporas pārstāvji saskārušies ar nelaipnu un neatsaucīgu attieksmi no valsts vai pašvaldību iestāžu puses, nav īpaši izplatītas. Kā īpaši laipnus diasporas pārstāvji vērtē mītnes zemes iestādes, kas atbild par sociālās apdrošināšanas numura piešķiršanu, darbiniekus, kā arī skolu un bērnudārzu darbiniekus.

Visbiežāk ar nelaipnu un neatsaucīgu attieksmi Latvijas diasporas pārstāvjiem nācies saskarties mītnes zemes kontrolējošās institūcijās - darba inspekcijā (16%) un tiesā (11%). Tikai aptuveni puse no tiem, kas ar šīm institūcijām saskārušies, pārliecinoši vērtē to

darbiniekus kā laipnus un atsaucīgus. Ar nelaipnu attieksmi saskāries arī katrs desmitais no tiem, kuriem bija darīšana ar mītnes zemes nodarbinātības dienestu.

3.tabula. Vai iestādes darbinieki bija laipni un atsaucīgi?

	Jā	Drīzāk jā	Drīzāk nē	Nē
Sociālās apdrošināšanas numura piešķiršana	76,5	19,9	3,0	0,7
Valsts pabalsti u.c. valsts palīdzība	66,3	26,0	6,5	1,1
Nodokļi	69,4	23,5	6,5	0,5
Pašvaldība (dažādi pašvaldības dienesti)	68,4	24,4	5,4	1,8
Nodarbinātības dienests	61,6	28,0	7,8	2,6
Policija	62,1	28,6	6,9	2,4
Tiesa	51,1	37,6	8,4	2,9
Skolas un bērnu dārzi	77,5	19,8	1,9	0,8
Veselības aprūpes iestādes	67,8	24,6	6,5	1,1
Darba inspekcija	53,0	31,5	8,4	7,1
Arodbiedrība	70,7	26,7	2,0	0,6

Aptaujā tika uzdots jautājums arī par to, vai iestādes darbinieki pret respondentu izturējās taisnīgi (bez aizspriedumiem vai diskriminācijas). Šādā ziņā **visnegatīvāk Latvijas diasporas pārstāvji vērtējuši mītnes zemes darba inspekciju**. Katrs desmitais Latvijas diasporas pārstāvis kā netaisnīgu un diskriminējošu vērtē savu saskarsmi ar mītnes zemes nodarbinātības dienestu (4.tabula). Svarīgi nodrošināt Latvijas diasporas pārstāvju interešu aizsardzību un novērst diskrimināciju šajā jomā.

4.tabula. Vai iestādes darbinieki izturējās taisnīgi (bez aizspriedumiem vai diskriminācijas) (%)

	Jā	Drīzāk jā	Drīzāk nē	Nē
Sociālās apdrošināšanas numura piešķiršana	84,3	13,1	2,0	0,6
Valsts pabalsti u.c. valsts palīdzība	75,1	16,6	5,2	3,0
Nodokļi	81,5	14,7	2,6	1,2
Pašvaldība (dažādi pašvaldības dienesti)	79,4	16,1	3,4	1,0
Nodarbinātības dienests	71,9	17,9	7,0	3,1
Policija	76,7	14,5	6,7	2,1
Tiesa	75,9	14,7	7,2	2,1
Skolas un bērnu dārzi	80,5	16,2	2,7	0,5
Veselības aprūpes iestādes	79,9	14,2	4,5	1,4
Darba inspekcija	70,4	13,9	3,2	12,4
Arodbiedrība	84,3	13,3	1,2	1,1

Analizējot Latvijas diasporas pārstāvju saskaršanos ar netaisnīgu attieksmi dažādās biežāk minētajās valstīs, redzams, ka visbiežāk ar diskrimināciju un netaisnīgu attieksmi saskaras Latvijas diasporas pārstāvji Krievijā, kam seko tādas valstis kā Kipra, Itālija un Šveice:

1. Atbilstoši aptaujas datiem, Krievijā ar diskrimināciju Latvijas diasporas pārstāvjiem nākas saskarties salīdzinoši bieži, īpaši no veselības aprūpes iestāžu, izglītības iestāžu, pašvaldību un policijas puses.
2. Itālijā Latvijas diasporas pārstāvji ir saskatījuši diskriminējošu attieksmi dažādās iestādēs, bet visbiežāk - policijā, nodarbinātības dienestā un iestādē, kas nodarbojas ar valsts pabalstiem.
3. Kiprā Latvijas diasporas pārstāvji salīdzinoši bieži min saskaršanos ar netaisnu attieksmi veselības aprūpes iestādēs, kā arī iestādēs, kas nodarbojas ar valsts pabalstiem, sociālās apdrošināšanas numuru piešķiršanu un nodokļiem.
4. Šveicē visbiežāk kā netaisnīgu vērtē izglītības iestāžu darbinieku, kā arī nodarbinātības dienesta darbinieku attieksmi, tomēr šeit jāņem vērā salīdzinoši neliels (17) atbilžu skaits.
5. ASV visbiežāk kā netaisnīgu vērtē iestādes, kas nodarbojas ar valsts pabalstiem un valsts palīdzību, darbinieku attieksmi.
6. Beļģijā Latvijas diasporas pārstāvji kā netaisnīgu un diskriminējošu mēdz vērtēt pašvaldību, nodokļu administrācijas un policijas attieksmi.
7. Dānijā visbiežāk kā diskriminējošu vērtē nodarbinātības dienesta un iestādes, kas nodarbojas ar valsts pabalstiem, darbinieku attieksmi.
8. Francijā kā netaisnīgu visbiežāk vērtē iestāžu, kas nodarbojas ar sociālās apdrošināšanas numura piešķiršanu un valsts pabalstiem, darbinieku attieksmi.
9. Lielbritānijā Latvijas diasporas pārstāvji visbiežāk minējuši darba inspekcijas netaisnīgu un diskriminējošu attieksmi.
10. Norvēģijā biežāk kā netaisnīgu vērtē nodarbinātības dienesta un darba inspekcijas attieksmi, kā arī tiesu attieksmi.
11. Somijā Latvijas diasporas pārstāvji visbiežāk ir izjutuši policijas diskriminējošu attieksmi, taču kā netaisnu mēdz minēt arī arodbiedrību, nodarbinātības dienesta un nodokļu administrācijas attieksmi.
12. Vācijā kā diskriminējošu diasporas pārstāvji mēdz minēt nodarbinātības dienesta un iestādes, kas nodarbojas ar valsts pabalstiem, attieksmi.
13. Zviedrijā kā netaisnīgu un diskriminējošu visbiežāk min policijas un tiesu attieksmi, kā arī nodarbinātības dienestu attieksmi.
14. Čehijā neapmierinātību respondenti pauduši ar dažādu iestāžu taisnīgumu, t.sk. veselības aprūpes iestāžu un iestāžu, kas nodarbojas ar sociālās apdrošināšanas numuru piešķiršanu.

15. Islandē atbildes sniedzis samērā mazs respondentu skaits, taču visbiežāk minēta netaisnīga attieksme no arodbiedrību, nodarbinātības dienesta, nodokļu administrācijas un iestādes, kas nodarbojas ar valsts pabalstiem, darbinieku puses.

16. Īrijā ar diskriminējošu attieksmi no Īrijas iestāžu puses saskaršanās bijusi ārkārtīgi reta.

17. Kanādā diskrimināciju nemin gandrīz neviens respondents.

No diasporas interešu aizstāvības viedokļa šīs iepriekš minētās institūcijas ir tās, kuru taisnīgai attieksmei pret Latvijas valstspiederīgajiem būtu jāpievērš lielākā uzmanība.

Runājot par apmierinātību ar saņemto pakalpojumu vai palīdzību kopumā, visbiežāk diasporas pārstāvjus **neapmierināja saskarsmes ar mītnes zemes darba inspekciju un nodarbinātības dienestu rezultāts**: 17% pakalpojums vai palīdzība drīzāk vai pilnībā neapmierināja (5.tabula). 15% palika drīzāk vai pilnībā neapmierināti ar saskarsmes ar policiju, tiesu, un veselības aprūpes iestādi rezultātu. Šis rezultāts apliecina, ka visaktuālākās problēmas diasporas pārstāvjiem saistītas ar saskarsmi ar iestādēm, kas atbild par nodarbinātību, kam seko likumsargājošās un veselības aprūpes iestādes.

5.tabula. Vai respondents pārsvarā bija apmierināts ar saņemto pakalpojumu vai palīdzību (%)

	<i>Vai Jūs pārsvarā bijāt apmierināts/-a vai neapmierināts/-s ar saņemto pakalpojumu vai palīdzību?</i>			
	Pilnībā apmierināts	Drīzāk apmierināts	Drīzāk neapmierināts	Pilnībā neapmierināts
Sociālās apdrošināšanas numura piešķiršana	77,3	20,5	1,6	0,6
Valsts pabalsti u.c. valsts palīdzība	64,3	28,2	6,2	1,2
Nodokļi	61,3	31,2	5,3	2,2
Pašvaldība (dažādi pašvaldības dienesti)	60,8	32,3	5,5	1,4
Nodarbinātības dienests	51,9	31,4	12,8	4,0
Policija	58,3	27,1	10,6	3,9
Tiesa	51,2	34,0	9,8	5,1
Skolas un bērnu dārzi	69,3	25,7	4,4	0,5
Veselības aprūpes iestādes	54,6	30,5	11,6	3,3
Darba inspekcija	47,8	35,1	11,2	5,9
Arodbiedrība	60,6	33,2	4,7	1,5

Pētījumā tika noskaidrots arī, vai respondentam sagādāja grūtības nokļūt līdz konkrētajai iestādei. No mītnes zemes iestādēm Latvijas diasporas pārstāvjiem visgrūtāk bija nokļūt uz darba inspekciju un tiesu: kopumā 22% tas sagādāja vismaz zināmas grūtības (6.tabula). Iespējams, vērtējumu zināmā mērā ietekmē arī sajūtas, kas saistītas ar konkrēto apmeklējumu.

6.tabula. Vai nokļūšana uz iestādi sagādāja grūtības? (%)

	Sagādāja	Sagādāja	Drīzāk	Nemaz	Nebija
Sociālās apdrošināšanas numura piešķiršana	1,3	10,8	15,5	62,7	9,7
Valsts pabalsti u.c. valsts palīdzība	3,9	8,2	13,6	53,4	20,9
Nodokļi	2,7	7,2	13,3	47,7	29,0
Pašvaldība (dažādi pašvaldības dienesti)	2,9	7,4	14,4	61,6	13,7
Nodarbinātības dienests	2,7	7,4	18,4	63,8	7,7
Policija	2,4	8,6	13,3	58,6	17,1
Tiesa	4,0	18,0	12,2	53,7	12,0
Skolas un bērnu dārzi	3,6	4,2	14,1	74,6	3,6
Veselības aprūpes iestādes	2,8	7,0	18,1	69,4	2,7
Darba inspekcija	8,1	13,4	18,2	48,9	11,4
Arodbiedrība	4,1	2,4	17,5	53,1	22,9

Diasporas pieredze ar darba devējiem ārvalstīs

Papildus pieredzei ar valsts iestādēm, pētījumā tika noskaidrota arī saskaršanās ar darba devēju netaisnīgu, nevienlīdzīgu attieksmi (7.tabula). Arī uz šiem jautājumiem atbildēja tikai tie, kuri no Latvijas aizbrauca 1991.gadā vai vēlāk.

Rezultāti liecina, ka **kopumā ar jebkādu darba devēja diskriminējošu attieksmi saskārušies 35% strādājošo Latvijas diasporas pārstāvju**. Visbiežāk (18%) respondenti norāda, ka viņuprāt **par līdzīgu darbu viņi saņem mazāku atalgojumu nekā vietējie iedzīvotāji, turklāt šāda situācija izteikti raksturīga Vācijā un Ziemeļvalstīs** - uz to norādījusi 29% Latvijas diasporas pārstāvju. 14% uzskata, ka viņiem biežāk nekā vietējiem uzdod neizdevīgus un/vai nepatīkamus darbus, bet 12% - ka ir grūtāk vienoties par piemērotu darba grafiku. Salīdzinoši biežāk šādu attieksmi ievērojuši Vācijā un Dienvideiropas valstīs dzīvojošie Latvijas diasporas pārstāvji. Daļa (12%) ievērojuši, ka darba devējs viņiem izvirza stingrākas darba disciplīnas un/vai darba produktivitātes prasības nekā vietējiem. Uz šo situāciju visbiežāk norāda Austrumeiropas valstīs, Lielbritānijā un Īrijā dzīvojošie. Kā redzams, **dažādās valstīs ne vien diskriminācijas izplatība, bet arī raksturs atšķiras**.

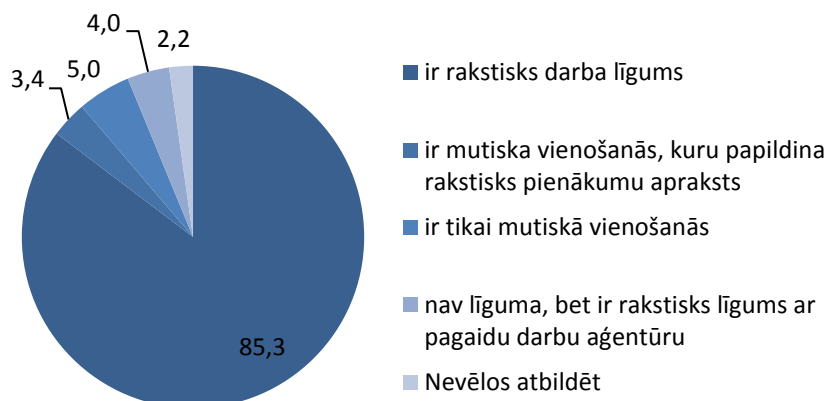
7.tabula. Saskaršanās ar darba devēja netaisnīgu attieksmi ārzemēs (%)

	Visas valstis	Lielbritānija	Vācija	Īrija	ASV, Kanāda, Austrālija, Jaunzēlande	Ziemeļvalstis	NVS valstis un Gruzija	Dienvideiropas valstis	Rietumeiropas valstis, izņemot UK, DE, IE	Austrumeiropas valstis (ES)	Pārējās valstis
Jums biežāk nekā vietējiem uzdod neizdevīgus un/vai nepatīkamus darbus	14,5	16,0	19,3	14,5	11,4	16,2	3,5	18,7	13,6	11,1	15,7
Jums ir grūtāk nekā vietējiem vienoties par piemērotu darba grafiku	12,3	12,7	17,5	13,7	9,9	12,2	3,5	16,3	11,7	11,3	15,3
Jums izvirza stingrākas darba disciplīnas un/vai darba produktivitātes prasības nekā vietējiem	12,4	15,8	10,6	15,3	7,1	12,6	4,6	14,2	11,2	17,0	14,3
Jums vienmēr jāiet atvaļinājumā neizdevīgā laikā	10,4	11,1	14,7	17,9	3,7	15,4	5,0	8,0	8,9	10,4	3,5
Par līdzīgu darbu Jūs saņemat mazāku atalgojumu nekā vietējie iedzīvotāji	17,8	14,5	28,9	19,8	15,0	28,6	4,3	19,5	26,0	11,9	14,7
Cita veida netaisnīga attieksme no darba devēja puses	10,6	12,6	10,6	15,3	5,3	13,1	6,2	5,1	12,4	16,1	3,4

Lielākajai daļai (85%) Latvijas diasporas pārstāvju ārzemēs ir rakstisks darba līgums ar darba devēju, tomēr 8% strādā uz mutiskas vienošanās pamata, bet 4% nav līguma ar darba devēju, bet gan ar pagaidu darbu aģentūru (1.attēls). Viennozīmīgi visbiežāk mutiska vienošanās izplatīta būvniecības nozarē (22% strādājošo ir tikai mutiska vienošanās), turpretī rūpniecības nozarē salīdzinoši bieži (9%) mēdz būt līgumi ar pagaidu darbu aģentūru.

1.attēls. Līguma tips darbavietā (%)

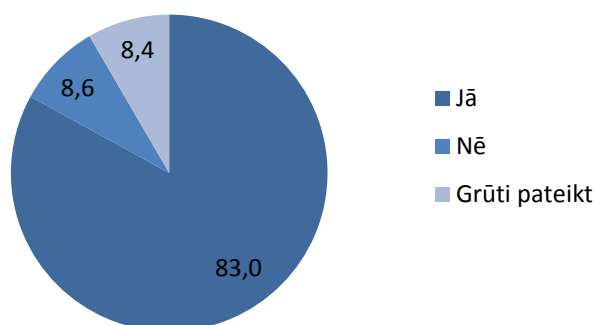
Ar darba devēju mītnes zemē...

9% Latvijas diasporas pārstāvju skaidri zina, ka darba devējs par viņiem sociālās iemaksas neveic, bet 8% par to nav droši. Visbiežāk sociālās iemaksas netiek veiktas būvniecības nozarē (19% tās neveic, turklāt 7% nezina), taču šāda situācija salīdzinoši bieži izplatīta arī informācijas un komunikācijas pakalpojumu nozarē (11% sociālās iemaksas neveic un 7% nezina). Kopumā pētījums ļauj secināt, ka **aptuveni katrs sestais ārpus Latvijas strādājošais ārvalstu darba tirgū ir nedrošā un neaizsargātā situācijā.**

2.attēls. Sociālo iemaksu veikšana (%)

Vai Jūsu darba devējs par Jums maksā sociālās apdrošināšanas iemaksas?

Lai apkopotu informāciju, kurās no lielākajām Latvijas diasporas mītnes valstīm diskriminācija un netaisna attieksme pret Latvijas valstspiederīgajiem ir visizplatītākā, aprēķināts darba vietas diskriminācijas indekss. Tas ir mērīts skalā no 0 līdz 5, kur 0 nozīmē – nav bijusi saskaršanās ar nevienu no sešiem minētajiem diskriminācijas veidiem un 5 – ir nācies saskarties ar visiem sešiem diskriminācijas veidiem.

8.tabulā apkopoti rezultāti par dažādām valstīm. Kā redzam, salīdzinoši visbiežāk, pēc pašu vērtējuma, ar netaisnīgu darba devēju attieksmi saskaras Latvijas diasporas pārstāvji, kuri strādā AAE, Nīderlandē, Dānijā, Grieķijā, Somijā un Vācijā. Ar diskrimināciju mēdz saskarties arī Latvijas diasporas pārstāvji Īrijā, Zviedrijā, Šveicē, Islandē un Lietuvā. Kā redzams, **lielākā daļa valstu, kurās vērojami augstākie darba devēja diskriminācijas rādītāji, ir Ziemeļ- vai Rietumeiropas valstis.**

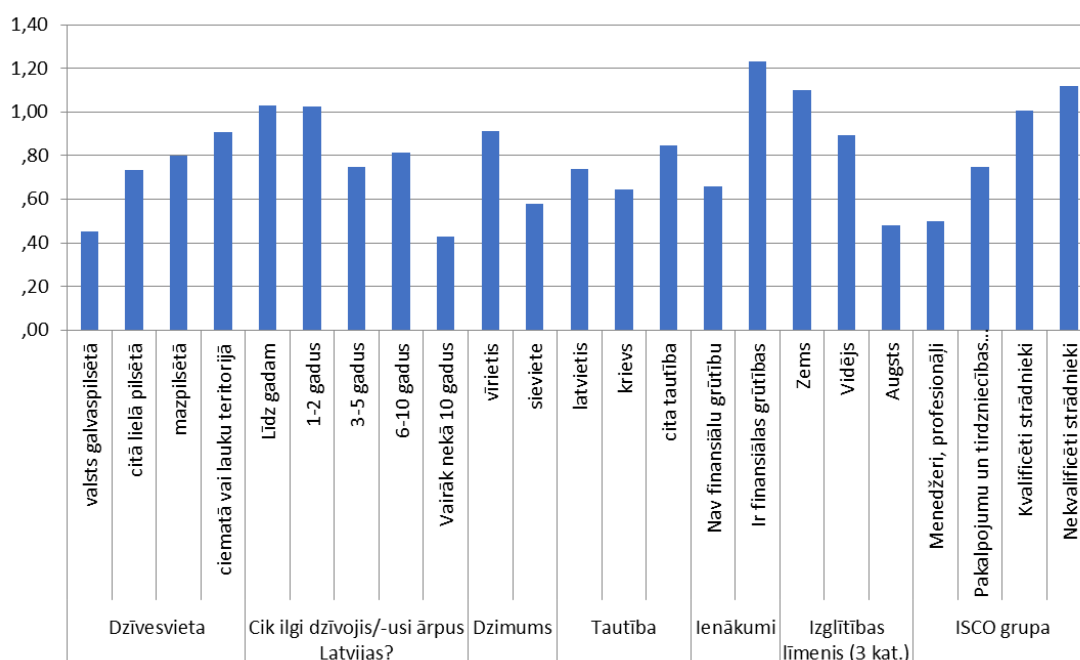
8.tabula. Saskaršanās ar darba devēja netaisnīgu attieksmi dažādās valstīs (%)

	Diskriminācijas indekss	Nesvērtais respondentu skaits		Diskriminācijas indekss	Nesvērtais respondentu skaits
Lielbritānijā	,77	4952	Igaunijā	,29	107
Vācijā	,97	1475	Islandē	,91	92
Īrijā	,91	1223	Kiprā	,71	76
Norvēģijā	,87	838	Luksemburgā	,20	70
ASV	,50	802	Lietuvā	,94	60
Zviedrijā	,90	569	Grieķijā	1,19	58
Dānijā	1,17	471	Čehijā	,40	52
Nīderlandē	1,28	399	AAE	1,53	48
Krievijā	,28	370	Turcijā	,51	42
Beļģijā	,46	270	Ukrainā	,33	41
Kanādā	,35	233	Portugālē	,56	40
Somijā	1,12	225	Baltkrievijā	,08	39
Francijā	,42	208	Izraēlā	,78	36
Austrijā	,58	203	Polijā	,62	34
Spānijā	,46	172	Brazīlijā	,00	34
Itālijā	,71	161	Ķīnā	,15	28
Austrālijā	,49	157	Jaunzēlandē	,23	26
Šveicē	,91	133	Maltā	,17	22

Piezīme: indekss skalā no 0 līdz 5.

Demogrāfisko grupu analīze atklāj, ka ar diskrimināciju visbiežāk saskārušies Latvijas diasporas pārstāvji, kuri ārzemēs dzīvojuši līdz diviem gadiem, kuri dzīvo mazpilsētās un laukos pretstatā galvaspilsētai, vīrieši, latvieši un mazākumtautību, izņemot krievus, pārstāvji, cilvēki ar zemu vai vidēju izglītības līmeni, cilvēki ar zemiem ienākumiem, kvalificēti un nekvalificēti strādnieki pretstatā menedžeriem un profesionāļiem, jauni cilvēki līdz 24 gadu vecumā, kā arī 65 vai vairāk gadu vecumā (3.attēls). Šīs ir visneaizsargātākās emigrantu grupas, kurām dažādu iemeslu dēļ var būt grūti meklēt palīdzību.

3.attēls. Diskriminācijas pieredze dažādās demogrāfiskās grupās (%)

Piezīme: diskriminācijas indekss skalā no 0 līdz 5

Visbiežāk ar diskrimināciju saskārušies tie, kuri strādā lauksaimniecības, mežsaimniecības un zivsaimniecības, būvniecības, rūpniecības un enerģētikas, transporta un uzglabāšanas jomā. Tirdzniecības, ēdināšanas un izmitināšanas pakalpojumu jomā strādājošie ar diskrimināciju saskārušies retāk nekā iepriekšminētās grupas, tomēr biežāk nekā citās nozarēs strādājošie. Tāpat aptauja liecina, ka **visbiežāk netaisna attieksme novērota uzņēmumos, kas reģistrēti Latvijā.** Tas liecina, ka Latvijas uzņēmumi cenšas ietaupīt un pastiprināt konkurētspēju, izmantojot darbaspēku no Latvijas. Šis rezultāts sasaucas arī ar pētījumā secināto, ka Latvijas darba devēju attieksmi kopumā Latvijas diasporas pārstāvji vērtē kritiskāk nekā ārvalstu darba devēju attieksmi (Mieriņa 2015). Diskriminācijas pieredze nozīmīgi **biežāka ir tiem, kuri strādā tikai uz mutiskas vienošanās pamata vai pamatojoties tikai uz rakstisku līgums ar pagaidu darbu aģentūru.** Tāpat netaisna attieksme biežāk sastopama situācijās, kad darbiniekam ir līgums tikai uz noteiktu īsu laiku, pagaidu līgums, vai līgums par noteikta darba izpildi (līdz 1 gadam). Var secināt, ka **diskriminācijas novēršanai ir būtiski mazināt nodarbinātību ēnu ekonomikā un aktīvāk informēt Latvijas valstspiederīgos par viņu tiesībām, strādājot ārvalstīs, tostarp uz aģentūru līgumu vai īstermiņa līgumu pamata.**

9.tabula. Diskriminācijas pieredze atkarībā no uzņēmuma un līguma tipa (%)

Uzņēmuma/or organizācijas pamatdarbības joma	Lauksaimniecība, mežsaimniecība un zivsaimniecībā	1,04
	Rūpniecība un enerģētika	,93
	Būvniecība	1,02
	Tirdzniecība, ēdināšana un izmitināšanas pakalpojumi	,75
	Transports un uzglabāšana	,97
	Informācijas un komunikācijas pakalpojumi	,47
	Finanšu, apdrošināšanas, zinātniskie, administratīvie pakalpojumi, operācijas ar nekustamo īpašumu	,48
	Valsts obligātā sociālā apdrošināšana	,22
	Izglītība	,40
	Veselība un sociālā aprūpe	,52
	Cits saimnieciskās darbības veids	,65
	Grūti pateikt	,56
Uzņēmuma tips	Latvijas (Latvijā reģistrēts) privātzņēmums?	1,38
	Privātzņēmums mītnes zemē vai citā valstī?	,74
	Valsts, pašvaldības institūcija vai sabiedriska organizācija mītnes zemē?	,63
	Latvijas valsts vai pašvaldības institūcija vai sabiedriska organizācija?	,27
	Starptautiska organizācija?	,58
	Grūti pateikt, nezinu	,91
Darba līguma tips	ir rakstisks darba līgums?	,67
	ir mutiska vienošanās, kuru papildina rakstisks pienākumu apraksts?	,70
	ir tikai mutiskā vienošanās?	1,34
	nav līguma, bet ir rakstisks līgums ar pagaidu darbu aģentūru	1,43
	Nevēlos atbildēt	,69
Darba līguma termiņš	beztermiņa (uz nenoteiktu laiku)	,67
	uz pārbaudes laiku	,81
	uz noteiktu laiku, pagaidu līgums, vai līgums par noteikta darba izpildi (līdz 1 gadam)	1,28
	uz noteiktu laiku, pagaidu līgums vai līgums par noteikta darba izpildi (1 gads vai vairāk)	,55
	Nevēlos atbildēt	,73

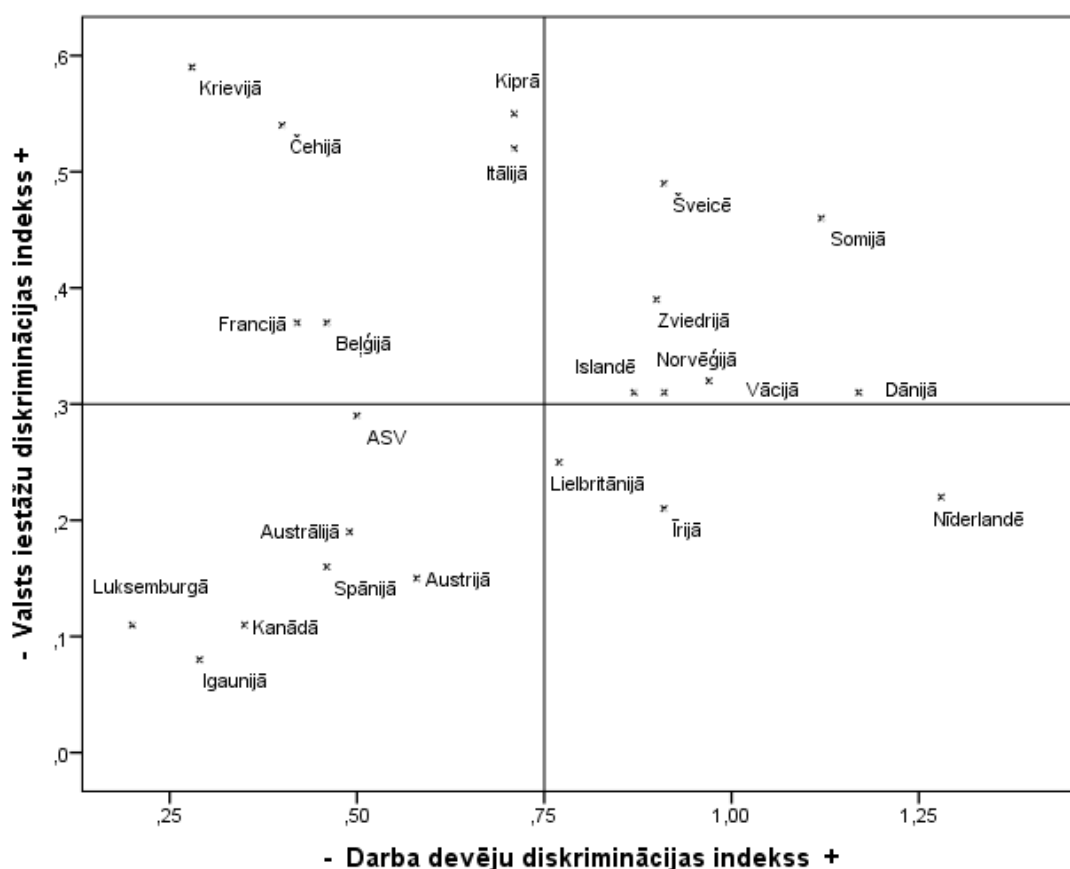
Piezīme: diskriminācijas indekss skalā no 0 līdz 5

Ziņojuma ietvaros aprēķināts arī valsts institūciju diskriminācijas indekss. Tajā ņemts vērā netaisnīgas attieksmes vērtējums septiņu veidu iestādēs: institūcijās, kas nodarbojas ar sociālās apdrošināšanas numuru piešķiršanu, nodokļu administrēšanas iestādēs, nodarbinātības dienestos, pašvaldībās vai pašvaldību iestādēs, policija, izglītības un veselības aprūpes iestādēs. Indekss izteikts skalā no 0 līdz 3, kur 0 nozīmē – nav nekādas diskriminācijas un 3 – ir izteikta diskriminācija.

Valstu līmeņa korelācija starp valsts iestāžu un darba devēju diskrimināciju ir 0,29, t.i., **saistība starp šiem diskriminācijas veidiem ir vāja**, un ne vienmēr valstīs, kur valda viena veida diskriminācija, būs vērojama arī otra.

Piemēram, Krievijā un Čehijā salīdzinoši bieži Latvijas diasporas pārstāvji saskārušies ar valsts iestāžu diskrimināciju, taču reti kurš kā netaisnīgu raksturo darba devēju attieksmi (4.attēls). Nīderlandē, tieši pretēji, valsts iestādēs nevienlīdzīgu attieksmi var novērot reti, turpretī šajā valstī Latvijas diasporas pārstāvji bieži vien saskaras ar nevienlīdzīgu attieksmi no darba devēju puses. Kiprā un Itālijā Latvijas diasporas pārstāvji bieži saskaras ar valsts iestāžu netaisnīgu attieksmi, taču darba devēju attieksme būtiski neatšķiras no vidējā valstu vērtējuma.

4.attēls. Darba devēju un valsts iestāžu diskriminācijas dažādās valstīs (indekss)

Valstis, kurās Latvijas diasporas pārstāvji saskaras gan ar valsts, gan darba devēju netaisnīgu attieksmi, ir Ziemeļvalstis, Šveice un Vācija. Diskrimināciju faktiski nav novērojuši Latvijas diasporas pārstāvji Luksemburgā, Igaunijā un Kanādā.

Kopsavilkums un secinājumi

Lielākā daļa ārvalstīs dzīvojošo Latvijas diasporas pārstāvju ir saskārušies ar mītnes zemes valsts vai pašvaldību institūcijām – visbiežāk ar iestādi, kas atbild par sociālās apdrošināšanas numuru piešķiršanu, veselības aprūpes iestādēm un nodokļu administrēšanas iestādēm.

Sniegtās atbildes liecina, ka dažkārt iestāžu sniegtā informācija ir bijusi nepilnīga un nepietiekama, īpaši gadījumos, kad Latvijas diasporas pārstāvji nonākuši saskarsmē ar policiju vai tiesu (katram sestajam pietrūka informācijas). Tātad, tieši šajās jomās ir būtiski palīdzēt Latvijas izcelsmes emigrantiem, nodrošinot informatīvo un cita veida atbalstu. Tomēr kopumā informācijas nodrošinājums dažādās mītnes valsts iestādēs parasti ir pietiekams. Ziņojumā atsevišķi aplūkots informācijas trūkums dažādās valsts iestādēs lielākajās Latvijas diasporas mītnes zemēs, sniedzot praktisku informatīvo atbalstu darbā ar diasporu.

Situācijas, kad Latvijas diasporas pārstāvji saskārušies ar nelaipnu un neatsaucīgu attieksmi no valsts vai pašvaldību iestāžu puses, nav īpaši izplatītas. 16% saskārās ar nelaipnu attieksmi darba inspekcijā, 11% - tiesā.

Vērtējot iestādes darbinieku taisnīgu izturēšanos (bez aizspriedumiem vai diskriminācijas), visnegatīvāko vērtējumu Latvijas diasporas pārstāvji snieguši mītnes zemes darba inspekcijai. Katrs desmitais Latvijas diasporas pārstāvis kā netaisnīgu un diskriminējošu vērtē savu saskarsmi ar mītnes zemes nodarbinātības dienestu. Svarīgi nodrošināt Latvijas diasporas pārstāvju interešu aizsardzību un novērst diskrimināciju šajā jomā.

Runājot par apmierinātību ar saņemto pakalpojumu vai palīdzību kopumā, visbiežāk diasporas pārstāvjus neapmierināja saskarsmes ar mītnes zemes darba inspekciju un nodarbinātības dienestu rezultāts: 17% pakalpojums vai palīdzība drīzāk vai pilnībā neapmierināja. 15% palika drīzāk vai pilnībā neapmierināti ar saskarsmes ar policiju, tiesu, un veselības aprūpes iestādi rezultātu. Šis rezultāts apliecina, ka visaktuālākās problēmas diasporas pārstāvjiem saistītas ar saskarsmi ar iestādēm, kas atbild par nodarbinātību, kam seko likumsargājošās un veselības aprūpes iestādes.

Atbilstoši aptaujas datiem, 15% Latvijas diasporas pārstāvju nav rakstiska darba līguma ar darba devēju, un 17% darba devējs neveic vai iespējams neveic sociālās apdrošināšanas iemaksas. Var secināt, ka aptuveni katrs sestais ārpus Latvijas strādājošais ārvalstu darba tirgū ir nedrošā un neaizsargātā situācijā.

Ar jebkādu darba devēja nevienlīdzīgu, diskriminējošu attieksmi saskārušies 35% strādājošo Latvijas diasporas pārstāvju. Ne vien diskriminācijas izplatība, bet arī raksturs dažādās valstīs atšķiras. 18% respondentu norāda, ka, viņuprāt, par līdzīgu darbu viņi saņem mazāku atalgojumu nekā vietējie iedzīvotāji, turklāt šāda situācija izteikti raksturīga Vācijā un Ziemeļvalstīs (29%). 14% uzskata, ka viņiem biežāk nekā vietējiem uzdod neizdevīgus un/vai nepatīkamus darbus, bet 12% - ka ir grūtāk vienoties par piemērotu darba grafiku - īpaši Vācijā

un Dienvideiropā. Vēl 12% ievērojuši, ka darba devējs viņiem izvirza stingrākas darba disciplīnas un/vai darba produktivitātes prasības nekā vietējiem - uz šo situāciju visbiežāk norāda Austrumeiropas valstīs, Lielbritānijā un Īrijā dzīvojošie. Aprēķinātais darba vietas diskriminācijas indekss parāda, ka lielākā daļa valstu, kurās vērojami augstākie darba devēja diskriminācijas rādītāji, ir Ziemeļeiropas vai Rietumeiropas valstis.

Ar diskrimināciju visbiežāk saskārušies Latvijas diasporas pārstāvji, kuri ārzemēs dzīvo nesen (līdz diviem gadiem), kuri dzīvo mazpilsētās un laukos, vīrieši, citu tautību, izņemot krievus, pārstāvji, cilvēki ar zemiem ienākumiem un zemu vai vidēju izglītības līmeni, kvalificēti un nekvalificēti strādnieki, jauni cilvēki līdz 24 gadu vecumā, kā arī 65 vai vairāk gadu vecumā. Šīs ir visneaizsargātākās emigrantu grupas, kurām dažādu iemeslu dēļ var būt grūti meklēt palīdzību. Visbiežāk ar diskrimināciju saskārušies lauksaimniecības, mežsaimniecības un zivsaimniecības, būvniecības, rūpniecības un enerģētikas, transporta un uzglabāšanas jomā strādājošie. Tāpat visbiežāk netaisna attieksme novērota uzņēmumos, kas reģistrēti Latvijā. Nozīme ir arī līguma veidam: ar netaisnu attieksmi biežāk saskārušies tie, kuri strādā tikai uz mutiskas vienošanās pamata vai pamatojoties tikai uz rakstisku līgumu ar pagaidu darbu aģentūru. Tāpat netaisna attieksme biežāk sastopama situācijās, kad darbiniekam ir līgums tikai uz noteiktu īsu laiku, pagaidu līgums, vai līgums par noteikta darba izpildi (līdz 1 gadam). Var secināt, ka diskriminācijas novēršanai ir būtiski mazināt nodarbinātību ēnu ekonomikā un aktīvāk informēt Latvijas valstspiederīgos par viņu tiesībām, strādājot ārvalstīs, tostarp uz aģentūru līgumu vai īstermiņa līgumu pamata, īpaši pievēršoties konkrētām problemātiskajām nozarēm.

Pētījums atklāj, ka saistība starp valsts iestāžu un darba devēju diskrimināciju ir vāja (korelācijas koeficients 0,29), tātad ne vienmēr valstīs, kur valda viena veida diskriminācija, būs vērojama arī otra. Piemēram, Krievijā un Čehijā salīdzinoši bieži Latvijas diasporas pārstāvji saskārušies ar valsts iestāžu diskrimināciju, taču reti kurš kā netaisnīgu raksturo darba devēju attieksmi. Nīderlandē, tieši pretēji, valsts iestādēs nevienlīdzīgu attieksmi var novērot reti, turpretī šajā valstī Latvijas diasporas pārstāvji bieži vien saskaras ar nevienlīdzīgu attieksmi no darba devēju puses. Kiprā un Itālijā Latvijas diasporas pārstāvji bieži saskaras ar valsts iestāžu netaisnīgu attieksmi, taču darba devēju attieksme būtiski neatšķiras no vidējā valstu vērtējuma. Valstis, kurās Latvijas diasporas pārstāvji saskaras gan ar valsts, gan darba devēju netaisnīgu attieksmi, ir Ziemeļvalstis, Šveice un Vācija. Diskrimināciju faktiski nav novērojuši Latvijas diasporas pārstāvji Luksemburgā, Igaunijā un Kanādā.

Literatūras saraksts

Bijl, R., Verweij, A. (2012). *Measuring and monitoring immigrant integration in Europe Integration policies and monitoring efforts in 17 European countries*. Hague: The Netherlands Institute for Social Research.

Bilgili, O., Huddleston, T., Joki, A.-L. (2015). *The Dynamics between Integration Policies and Outcomes: a Synthesis of the Literature*. http://www.migpolgroup.com/wp_clean/wp-content/uploads/2015/03/MIPEX_Literature-review_The-Dynamics-Between-Integration-Policies-and-Outcomes.pdf

European Commission (DG for Justice, Freedom and Security) (2010). *Handbook on integration for policy makers and practitioners* (third edition). Brussels: European Commission.

Gilmartin, M., & Migge, B. (2015). European migrants in Ireland: Pathways to integration. *European Urban and Regional Studies*, 22(3), 285-299.

Goldmanis, M. (2015). Statistisko svaru dizains pētījumā „Latvijas emigrantu kopienas”. In: I. Mieriņa (ed.). *Latvijas emigrantu kopienas: cerību diaspora/ Rīga: LU Filozofijas un Socioloģijas institūts*

Huddleston, T., Niessen, J., Tjaden, J. D. (2013). *Using EU Indicators of Immigrant Integration*. Brussels: European Commission.

Johns, M. (2013). Post-accession Polish migrants in Britain and Ireland: Challenges and obstacles to integration in the European Union. *European Journal of Migration and Law*, 15(1), 29-45.

Koopmans, R. (2010). Trade-offs between equality and difference. Immigrant integration, multiculturalism and the welfare state in cross-national perspective. *Journal of Ethnic and Migration Studies*, 36(1): 1–26

Kraler, A., & Reichel, D. (2010). *Statistics on Migration, Integration and Discrimination in Europe: Prominstat Final Report*.

Mieriņa, I. (2015) Prom no mājām, tuvāk sirdij? Kā ilgstoša atrašanās ārpus Latvijas ietekmē politiskās attieksmes un politisko procesu vērtējumu Latvijā. *Akadēmiskā dzīve*, 51.

Mieriņa, I., Koroļeva, I. (2015) Metodoloģiskie risinājumi emigrantu viedokļu izziņošanai pētījumā „Latvijas emigrantu kopienas”. In: I. Mieriņa (ed.). *Latvijas emigrantu kopienas: cerību diaspora/ Rīga: LU Filozofijas un Socioloģijas institūts*.

Mügge, L., & van der Haar, M. (2016). Who Is an Immigrant and Who Requires Integration? Categorizing in European Policies. In *Integration Processes and Policies in Europe* (pp. 77-90). Springer International Publishing.

OECD Indicators of Immigrant Integration 2015: Settling In. Accessed at: <http://www.oecd.org/migration/indicators-of-immigrant-integration-2015-settling-in-9789264234024-en.htm>

PROMINSTAT/European Commission (2010). *Statistics on migration, integration and discrimination in Europe. Final report*. Vienna: International Centre for Migration Policy Development (ICMPD).

Scholten, P., & Penninx, R. (2016). The Multilevel Governance of Migration and Integration. In *Integration Processes and Policies in Europe* (pp. 91-108). Springer International Publishing.

Shubin, S., & Dickey, H. (2013). Integration and mobility of Eastern European migrants in Scotland. *Environment and Planning A*, 45(12), 2959-2979.

Söhn, J. (2013). Unequal welcome and unequal life chances: How the state shapes integration opportunities of immigrants. *European Journal of Sociology*, 54(02), 295-326.

Spreckelsen, T., & Seeleib-Kaiser, M. (2016). Dimensions of labour market integration among young EU migrant citizens in the UK.

Pielikumi

1. Pielikums. Atbilžu skaits par institūcijām dažādās valstīs

Valsts	Skaits	Valsts	Skaits
Lielbritānijā	1812	Austrijā	79
Vācijā	585	Itālijā	73
Īrijā	476	Kanādā	70
Norvēģijā	346	Spānijā	69
Zviedrijā	204	Šveicē	65
ASV	167	Islandē	41
Dānijā	160	Igaunijā	36
Nīderlandē	158	Kiprā	35
Beļģijā	140	Luksemburgā	35
Somijā	107	Austrālijā	31
Francijā	97	Čehijā	31
Krievijā	81		

2.Pielikums. Saskarsme ar konkrētām institūcijām (% un nesvērts skaits)

	Sociālās apdrošināšanas numura niešķiršana Valsts pabalsti u.c. valsts palīdzība Nodokļi	Pašvaldība (dažādi pašvaldības dienestī) Nodarbinātības dienests Polīcija	Tiesa	Skolas un bērnu dārzi	Veselības aprūpes iestādes	Darba inspekcija	Arod biedrība				
Kopā (%)	66,5	39,2	53,8	36,6	25,6	24,9	9,4	34,1	64,2	8,2	10,2
ASV	121	19	96	50	11	36	30	62	108	6	8
Austrālijā	16	10	22	12	8	10	0	12	24	2	2
Austrijā	60	32	44	45	32	25	7	27	59	6	18
Beļģijā	64	19	61	108	25	52	3	49	96	3	8
Dānijā	119	67	119	83	53	35	9	71	106	10	42
Igaunijā	21	18	19	19	6	9	0	19	24	2	0
Itālijā	46	21	31	40	29	14	4	23	52	5	7
Īrijā	343	275	272	101	140	146	61	210	328	28	52
Francijā	75	54	65	46	45	32	12	33	77	12	5
Kanādā	67	26	57	21	12	16	7	30	61	6	9
Kiprā	23	15	23	10	9	8	1	12	26	4	1
Krievijā	32	13	32	26	11	20	9	28	46	5	7
Lielbritānijā	1308	805	937	653	495	445	155	624	1300	100	165
Nīderlandē	124	66	103	93	48	35	8	51	98	8	10
Norvēģijā	231	150	277	118	128	159	17	121	209	31	73
Spānijā	59	20	36	34	24	29	10	24	57	8	5
Somijā	88	54	80	42	46	59	2	47	76	9	35
Šveicē	31	14	31	48	17	11	7	17	35	4	5
Vācijā	395	237	345	347	215	130	69	204	436	49	42
Zviedrijā	141	79	118	62	70	34	12	81	131	13	42
Čehijā	19	6	13	16	6	14	1	8	21	0	0
Islandē	26	17	29	11	15	5	0	15	31	2	27
Luksemburgā	11	11	9	29	5	9	0	13	29	0	3

*ar **tumšu** – atbildējuši vismaz 15 cilvēku